

דוחה הגמרא: לא. ודאי שמואל מודה שקמח דחיטי נמי ברכתו "שהכל נהיה בדברו", וכברכה שנתקנה לקמח שעורים.

מקשה הגמרא: אם כן, ולשמעינן שמואל שמברכים "שהכל" על קמחא דחיטי, וכל שכן נדע שמברכים ברכה זו על קמחא דשערי, שהרי גרוע הוא יותר מקמח חטה?

מתרצת הגמרא: אי אשמעינן שמואל את דינו שמברכים "שהכל" בקמח דחיטי, הוה אמינא: הני מילי דחיטי, אבל דשערי כיון שהוא גרוע כל כך לא לבריד עליה כלל. לכן קמישמע לן שמואל שמברכים עליו "שהכל"⁽⁹⁾.

מקשה הגמרא: איך יתכן שהיה מקום לטעות ולומר שאין מברכים על קמח

שעורים ממנו פת ונמצא שכאשר נטחנו החטים והשתנו לא הגיעו בכך עדיין ליעוד שלשמו גידלו אותם, ולכן מצב ביניים זה מפקיע את שם ה"פרי" שהיה להם ובשלב זה ברכתו היא "שהכל"⁽⁷⁾.

מקשה הגמרא: וכי דבר שהשתנה ואית ליה עלויא אחרינא — לא מברכין עליה "בורא פרי האדמה" אלא "שהכל"? והא אמר רבי זירא אמר רב מתנא אמר שמואל: א"קרא" [על דלעת] חייא שאינה מבושלת ועל קמחא דשערי [קמח שעורה] — מברכין עליהו "שהכל נהיה בדברו".

מדייקת הגמרא: מאי לאו נקט שמואל בדבריו "קמח שעורה" משום שהוא גרוע ולכן ברכתו "שהכל". אבל קמח דחיטי שהוא משובח, יש לברך עליו "בורא פרי האדמה"! ⁽⁸⁾

עילויא אחרינא בפת" ברכה "בורא מיני מזונות".

8. עיין בהגהות הגאון רבי אליעזר משה הורוץ והגהות מעשה רוקח (סימן ר"ח) שעמדו על הקשר שבין מסקנת הגמרא בדעת רב נחמן שיש לחלק בין "אית ליה עילויא אחרינא" לבין "לית ליה עילויא אחרינא" לקושיא שהקשתה מרבי זירא בשם שמואל, אף שלכאורה היה אפשר להקשות על עיקר דבריו של רבי נחמן הסובר שעל קמח חטים מברכים ברכת "שהכל" שמדברי רבי זירא בשם שמואל מדויק שרק על קמח שעורים מברכים כך. עיין בדבריהם.

9. להלכה נפסק שיש לברך על קמח חטה [או שעורה] ברכת שהכל וכדעת רב נחמן [עיין

7. בספר דברי דוד הקשה מדוע אם כן אין מברכים גם על "מעשה קדרה" [תבשיל העשוי מקמח] או "דייסא" ברכת "שהכל", שהרי גם בהם קיימת הסברא ש"אית להו עילויא אחרינא בפת". עיין בדבריו.

ויש לומר, שהנה כבר התבאר לעיל (לה א הערה 1) שהסיבה שתקנו ברכת "בורא מיני מזונות" על "מעשה קדרה" או "דייסא" וכדומה הוא מחמת תכונת המאכל ולא התייחסו כלל לשם ה"פרי" שממנו נעשה מאכל זה. ומעתה יש לומר, שרק כשנוסח הברכה מתייחס לשם ה"פרי", תתכן הסברא שאם הפרי השתנה מכפי שהיה ועדיין לא הגיע לתכליתו הריהו יורד מדרגתו וחשיבותו וברכתו "שהכל", אבל "מעשה קדרה" וכדומה, כיון שנוסח ברכתה אינו מתייחס כלל לשם "פרי" שממנו היא נעשית שוב לא שייכת בה סברא זו ולכן אף ש"אית לה